

Τήνος 17/10/2022

ΑΠ: 12820

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΤΗΝΟΥ
ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ**

Ταχ. Δ/ση : Ευαγγελιστρίας 72 Τήνος

Ταχ. Κώδικας: 84200

Πληροφ: Νίκος Σπηλιόπουλος

Τηλέφωνο: 22833 60100

e-mail: dt.nomikipiresia@1331.syzefxis.gov.gr

**ΠΡΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΑΠΟΨΕΙΣ-ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ**

Του ΟΤΑ (ΝΠΔΔ) με την επωνυμία Δήμος Τήνου, με έδρα την Τήνο, οδός Ευαγγελιστρίας αρ. 72, όπως εκπροσωπείται νόμιμα από το Δήμαρχο Τήνου Ιωάννη Σιώτο του Αντωνίου

Με τις παρούσες απόψεις μας, ο Δήμος Τήνου συμμετέχει στη Δημόσια Διαβούλευση της ΡΑΕ επί της με Αρ./Ημ: ΔΜΣ/20318/17.03.2022 εισήγησης του ΑΔΜΗΕ για το περιθώριο ισχύος για την ανάπτυξη σταθμών/έργων ΑΠΕ στα νησιά που εμπίπτουν στην εφαρμογή του άρθρου 100 του ν. 4821/2021.

Είναι γνωστός στην Υπηρεσία σας ο αγώνας που κάνει το νησί μας, το νησί της Τήνου για την προστασία του ιδιαίτερου περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του φυσικού τοπίου και της ήπια αναπτυσσόμενης τουριστικής οικονομίας του, τα οποία μπορούν να υποστούν ανεπανόρθωτη ζημία από την προτεινόμενη άυξηση της χωρητικότητας των ΑΠΕ και την συνεπαγόμενη

εγκατάσταση πολλών νέων ανεμογεννητριών στο νησί μας.

Οι απόψεις-αντιρρήσεις του Δήμου Τήνου έχουν τρία σκέλη: το τεχνικό, το περιβαλλοντικό και το νομικό-συνταγματικό.

Πιο συγκεκριμένα:

A. Τεχνικά θέματα

Μη πρόβλεψη από τον ΕΣΜΗΕ κατασκευής της νέας (απαραίτητης) γραμμής μεταφοράς Αλιβέρι – Πολυπόταμος

Η [εισήγηση του ΑΔΜΗΕ](#) προτείνει την αύξηση της συνολικής χωρητικότητας (υφιστάμενων και νέων) έργων ΑΠΕ στις Κυκλάδες έως **730 MW**. Ωστόσο το έργο κατασκευής νέας Γραμμής Μεταφοράς 150 KV Αλιβέρι – Πολυπόταμος στη Ν. Εύβοια, παρότι κρίνεται κομβικό για την ανάπτυξη της χωρητικότητας που προτείνει ο ΑΔΜΗΕ, δεν συμπεριλαμβάνεται στο Δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ έως σήμερα και ως εκ τούτου δεν έχει εγκριθεί από τη ΡΑΕ. Παρόλα αυτά δεν αναφέρει η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ πως θα αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, δηλαδή πως θα αναπτυχθεί υπερτριπλάσια (στην περίπτωση μας δεκαπλάσια ως εικοσαπλάσια) χωρητικότητα χωρίς τη νέα γραμμή μεταφοράς και εξ αυτού του λόγου θεωρούμε ότι θα πρέπει να μην γίνει δεκτή η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ, τουλάχιστον μέχρι να προβλεφθεί και να υλοποιηθεί η γραμμή μεταφοράς αυτή. Χωρίς τη νέα γραμμή μεταφοράς, η προτεινόμενη αύξηση της χωρητικότητας των ΑΠΕ δεν έχει κανένα νόημα. Θα εγκατασταθούν στα νησιά νέοι σταθμοί ΑΠΕ, οι οποίοι θα παραμένουν αναγκαστικά κλειστοί, καθώς η παραγόμενη ενέργεια δεν θα μπορεί να μεταφερθεί στο κεντρικό σύστημα και δεν θα μπορεί να απορροφηθεί τοπικά.

Μη λήψη υπόψη περιορισμών στις δυνατότητες υποδοχής ΑΠΕ

Η ίδια η εισήγηση αναφέρει ότι: *“Για την ανάλυση δεν λαμβάνονται υπόψη τυχόν περιορισμοί αναφορικά με τις δυνατότητες υποδοχής σταθμών ΑΠΕ στα νησιά που εξετάζονται. Θεωρείται δηλαδή ότι έχουν υλοποιηθεί τα απαραίτητα έργα μεταφοράς για την τοπική διακίνηση της ισχύος των νέων μονάδων ΑΠΕ στο δίκτυο των νησιών.”*

Και αναρωτιόμαστε εύλογα, πως μπορεί να γίνει ένα σχεδιασμός πολλαπλασιασμού της χωρητικότητας των ΑΠΕ, τόσο γενικότερα, όσο και ιδιαίτερα σε ένα ευαίσθητο περιβάλλον, όπως αυτό των Κυκλάδων, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί αναφορικά με τις δυνατότητες υποδοχής σταθμών ΑΠΕ στο νησί μας και στα άλλα νησιά; Δεν είναι δυνατόν κατά την άποψή μας να αποφασιστεί ο

πολλαπλασιασμός της χωρητικότητας, χωρίς να έχουν αρθεί ή έστω αξιολογηθεί οι κάθε είδους περιορισμοί αναφορικά με τις δυνατότητες αποδοχής σταθμών ΑΠΕ στα νησιά και χωρίς να έχουν υλοποιηθεί τα απαραίτητα έργα μεταφοράς για την τοπική διακίνηση της ισχύος των νέων ΑΠΕ στο δίκτυο των νησιών. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι στην Τήνο δεν έχει κατασκευαστεί ακόμα ο Υποσταθμός 150V.

Θεωρούμε λοιπόν ότι και εξ αυτού του λόγου θα πρέπει να μην γίνει δεκτή η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ για τα νησιά μας και ειδικότερα για το νησί της Τήνου. Επικουρικά θα πρέπει να μην γίνει δεκτή η εισήγηση και να επανέλθει ο ΑΔΜΗΕ με μία έκθεση, στην οποία θα εκθέτει και θα αξιολογεί τους περιορισμούς του κάθε νησιού, θα αναφέρει αν έχουν υλοποιηθεί τα απαιτούμενα έργα υποδομής και θα προτείνει αύξηση της χωρητικότητας, η οποία θα είναι ανάλογη των περιορισμών του κάθε νησιού και των υλοποιημένων έργων υποδομής. Επί αυτής της έκθεσης βέβαια θα έχουμε κι εμείς τη δυνατότητα να σχολιάσουμε και να αντικρούσουμε τα επιχειρήματα του ΑΔΜΗΕ, τόσο σε τεχνικό, όσο και σε νομικό επίπεδο. Αυτή τη στιγμή η παράλειψη αυτή του ΑΔΜΗΕ μας στερεί εκτός των άλλων και του δικαιώματός μας να αντικρούσουμε και να επιχειρηματολογήσουμε επί των περιορισμών αυτών και της επιρροής τους στην προτεινόμενη αύξηση της χωρητικότητας.

Έλλειψη μελέτης ασφαλούς ενσωμάτωσης νέων ΑΠΕ στο σύστημα

Είναι γνωστό ότι η αυξανόμενη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών (ΑΠΕ) δημιουργεί προβλήματα στα δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία και όπως είναι προφανώς γνωστό στην Υπηρεσία σας, η διείσδυση των ΑΠΕ στο ελληνικό Σ.Η.Ε. πλησιάζει σε τέλμα για τεχνικούς κυρίως λόγους:

- ο στοχαστικός χαρακτήρας τους καθιστά αδύνατη ακόμη και τη βραχυπρόθεσμη πρόβλεψη της παραγόμενης ισχύος με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η πρόβλεψη φορτίου ολόκληρου του Σ.Η.Ε.
- κάποιες μονάδες παραγωγής ενέργειας, συμπεριλαμβανόμενων των υδροηλεκτρικών και φωτοβολταϊκών αλλά όχι των αιολικών, έχουν εκ των προτέρων συμφωνήσει για την απορρόφηση της παραγόμενης ενέργειας. Στα αιολικά πάρκα όμως, συνήθως περιορίζεται η παραγόμενη ισχύς καθώς δεν υπάρχει ταυτόχρονα μεγάλη ζήτηση στα απομακρυσμένα μέρη που γίνεται και η παραγωγή όπως δεν υπάρχει και ικανότητα μεταφοράς

- δυσχερής η επίτευξη του ισοζυγίου και η διατήρηση σταθερής συχνότητας λόγω των μεταβολών του φορτίου και της παραγωγής σε συνθήκες μεγάλης διείσδυσης των ΑΠΕ

Οι παραπάνω παράγοντες συνοψίζουν την αβεβαιότητα που εισάγουν οι Α.Π.Ε. στη λειτουργία του Σ.Η.Ε., η οποία αβεβαιότητα είναι αντίθετη με την απαιτούμενη ευστάθεια, αξιοπιστία και εξισορρόπηση της ζήτησης φορτίου, χαρακτηριστικά απαραίτητα για την ορθή λειτουργία των Σ.Η.Ε..

Αξίζει να αναφερθεί η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ προς το ΥΠΑΝ που προτείνει την περικοπή της παραγόμενης ισχύος από ΑΠΕ όταν η λειτουργία του Συστήματος Η.Ε. το απαιτεί, θέση που αποδεικνύει την ορθότητα των επιχειρημάτων μας στο θέμα αυτό και η οποία καταδεικνύεται από τον ίδιο τον ΑΔΜΗΕ.

Φετινή μελέτη των ΕΜΠ και ΕΛΜΕΠΑ συμπεραίνει ότι το σύστημα της Κρήτης μπορεί να ενσωματώσει με ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους τεχνικούς περιορισμούς, 618MW νέα Φ/Β και 292MW νέα αιολικά πάρκα (Α/Π), ήτοι 910MW νέα έργα ΑΠΕ.

Ωστόσο παρότι αναζητήσαμε σχετικά, δεν βρέθηκε, ούτε προκύπτει να έχει συνταχθεί αντίστοιχη μελέτη που να αφορά τη δυνατότητα του συστήματος των Κυκλάδων να ενσωματώσει με ασφάλεια, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους τεχνικούς περιορισμούς, τις προτεινόμενες από τον ΑΔΜΗΕ αυξημένες χωρητικότητες.

Επίσης δεν γίνεται καμία αναφορά στα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν παράλληλα με την εγκατάσταση των νέων έργων ΑΠΕ για την αναβάθμιση και εξισορρόπηση του δικτύου. Τέλος δεν γίνεται καμία αναφορά στα προβλήματα που δημιουργεί η περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ στην ορθή και ασφαλή λειτουργία του συστήματος.

Θεωρούμε λοιπόν από την πλευρά μας, ότι θα πρέπει να απορριφθεί η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ αφού δεν προκύπτει από αντίστοιχη μελέτη ότι έχει εξασφαλιστεί η ασφαλής ενσωμάτωση στο σύστημα των νέων έργων ΑΠΕ λαμβάνοντας υπόψη όλους τους τεχνικούς περιορισμούς. Δεν μπορούμε δηλαδή να γνωρίζουμε, ούτε έχουμε τη δυνατότητα να επιχειρηματολογήσουμε αν η ενσωμάτωση των νέων ΑΠΕ θα δημιουργήσει προβλήματα ασφαλείας στο σύστημα ή όχι. Από τις απόψεις της βιβλιογραφίας προκύπτει ότι για να γίνει με ασφάλεια η ενσωμάτωση πρέπει πρώτα να έχουν λυθεί τα προβλήματα που προαναφέραμε.

Αν υπάρχει τέτοια μελέτη, θα θέλαμε να τεθεί υπόψη μας και να μας δοθεί ικανό χρονικό διάστημα με αντίστοιχη παράταση της διαβούλευσης, προκειμένου να μελετηθεί από τις Υπηρεσίες του Δήμου και να συνεισφέρουμε τα επιχειρήματά μας στο σοβαρότατο αυτό θέμα.

Μη λήψη υπόψη στον τρόπο υπολογισμού της αύξησης χωρητικότητας σημαντικών-αναγκαίων παραγόντων

Αναφέρει ο ΑΔΜΗΕ στην εισήγησή του ότι: “Για τον υπολογισμό του περιθωρίου ισχύος για την ανάπτυξη Σταθμών ΑΠΕ στα νησιά των Κυκλάδων θεωρήθηκε ότι η νέα ισχύς μονάδων ΑΠΕ κατανέμεται στα επιμέρους νησιά με βελτιστοποίηση της κατανομής, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη γεωγραφική επιφάνεια των νησιωτικών συστημάτων (πρώην ΜΔΝ) και το μέσο συντελεστή χρησιμοποίησης (*mean capacity factor*) βάσει ανεμολογικών δεδομένων ανά νησί.”.

Προκύπτει δηλαδή ότι για τον υπολογισμό αυτό δεν λήφθηκε υπόψη η κάλυψη των νησιών αυτών από κτίσματα, ούτε αφαιρέθηκαν οι περιοχές όπου για διάφορους λόγους δεν μπορούν να εγκατασταθούν ΑΠΕ, όπως οι περιοχές που δεν πληρούν τις ελάχιστες αποστάσεις που προβλέπει ο νόμος από κατοικίες, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, μνημεία κλπ, ούτε λήφθηκαν υπόψη άλλοι παράγοντες που περιορίζουν την ανάπτυξη σταθμών ΑΠΕ, ούτε βέβαια λήφθηκαν υπόψη περιβαλλοντικοί παράγοντες. **Δηλαδή ο ΑΔΜΗΕ στην εισήγησή του αντιμετωπίζει όλα τα νησιά ως ακατοίκητα και έρημα**, στα οποία δεν υπάρχουν κατοικίες, ούτε επιχειρήσεις, ούτε περιορισμοί οποιουδήποτε είδους και εισηγείται την αύξηση της χωρητικότητας αποκλειστικά και μόνο λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική επιφάνεια και το μέσο συντελεστή χρησιμοποίησης. Θεωρούμε ότι θα πρέπει βέβαια να διορθωθεί ο τρόπος αυτός υπολογισμού και να ληφθούν υπόψη μόνο οι περιοχές στις οποίες μπορούν πράγματι να εγκατασταθούν ανεμογεννήτριες, μετά την αφαίρεση τόσο των κατοικημένων περιοχών, όσο και των περιοχών, όπου δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση ανεμογεννητριών για άλλους λόγους καθώς και των περιοχών, όπου η εγκατάσταση ανεμογεννητριών θα προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στο ανθρωπογενές περιβάλλον. Και εξ αυτού του λόγου ζητούμε να μη γίνει δεκτή η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ και επικουρικά ζητούμε να επανέλθει ο ΑΔΜΗΕ με μία μελέτη-ανάλυση, η οποία θα λαμβάνει υπόψη και θα συνυπολογίζει όλους τους ανωτέρω παράγοντες και την οποία μελέτη-ανάλυση θα μπορούμε να αντικρούσουμε και να επιχειρηματολογήσουμε σχετικά με τους παράγοντες που θα έχει λάβει υπόψη και πως θα τους έχει

αντιμετωπίσει.

Το (αντί) παράδειγμα της Εύβοιας

Το μοντέλο (επιθετικής) αναπτυξης ΑΠΕ στην Εύβοια χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τόσο τα ανωτέρω τεχνικά κριτήρια (σύνδεση με το δίκτυο, ασφάλεια Συστήματος ΗΕ κλπ) όσο και η βιωσιμότητα του τόπου και χωρίς σωστό χωροταξικό σχεδιασμό έχει οδηγήσει στον κορεσμό που παραδέχεται και ο ΑΔΜΗΕ στην εισήγησή του και κατά την άποψή μας έχει αποδειχθεί ως αποτυχημένο. Αλλωστε ακριβώς γ'αυτο το λόγο γίνεται και η παρούσα πρόταση που εξετάζουμε (δηλ. θεωρείται η Ν.Ευβοια ως κορεσμενη και αναζητούνται νεοι τόποι που θα "μοιραστούν" με τις περιοχές της Ευβοιας τις δυσμενείς επιπτώσεις).

Όμως το να μεταφέρουμε το ίδιο μοντέλο σε άλλους τόπους- πόσο μάλλον σε μικρά νησιά με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πεπερασμένη γεωγραφική έκταση- δεν είναι σωστό σε καμία περίπτωση. Η ανάπτυξη των ΑΠΕ σε κάθε τόπο πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε τόπου και να αποφευχθεί να δημιουργηθεί μία κατάσταση παρόμοια με αυτή της Εύβοιας.

Υπολογισμός προτεινόμενης αύξησης για την Τήνο

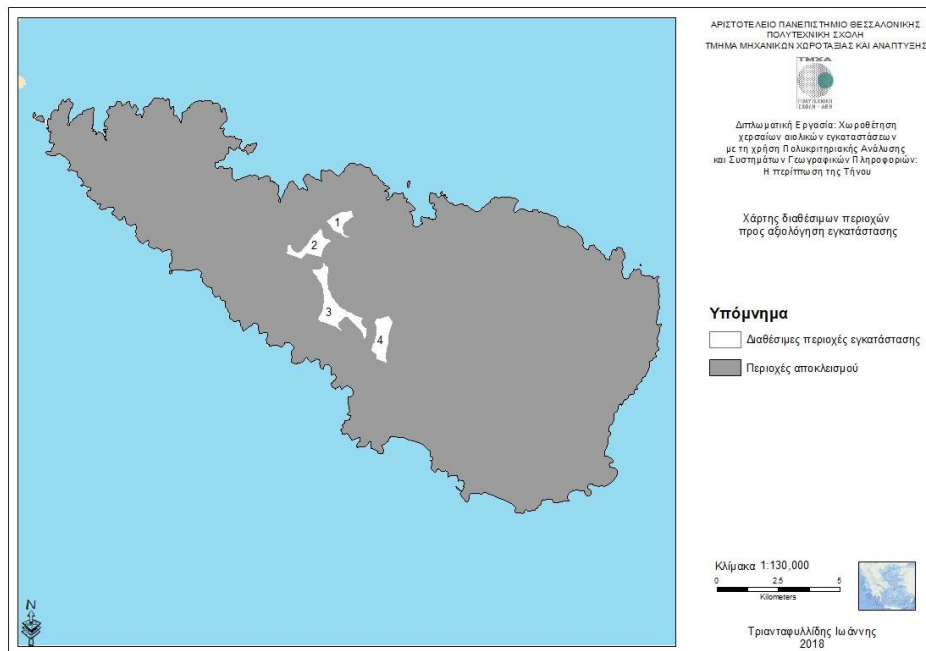
Με δεδομένο ότι ο ΑΔΜΗΕ αντιμετωπίζει την Τήνο και την Ανδρο ενιαία, θα μπορούσαν σύμφωνα με την εισήγηση αυτή να εγκατασταθούν στην Τήνο ΑΠΕ συνολικής ισχύος 60-170 MW. Σημειωτέον ότι οι υπάρχουσες ανεμογεννήτριες στην Τήνο έχουν συνολική ισχύ 8,9 MW. Συζητάμε δηλαδή για δεκαπλασιασμό ως εικοσαπλασιασμό της εγκατεστημένης ισχύος στην Τήνο! Κι αυτό χωρίς να εξεταστεί και χωρίς να ληφθεί υπόψη κανένα από τα ανωτέρω αναφερόμενα δεδομένα.

Ο ΑΔΜΗΕ προχωράει σε αυτή την πρόταση χωρίς να έχει συντάξει μελέτη σχετικά με τα δεδομένα της Τήνου, εστω τα γεωγραφικά-χωροθετικά. Ο Δήμος Τήνου δεν έχει στη διάθεσή του αντίστοιχη μελέτη, αλλά είναι διατεθειμένος, εφόσον παραστεί ανάγκη να χρηματοδοτήσει μία τέτοια μελέτη σε συνεργασία και με κάποιο από τα Ελληνικά Πανεπιστήμια, όπως έχει κάνει σε άλλες περιπτώσεις στο παρελθόν.

Σας προσκομίζουμε ενδεικτικά μία διπλωματική μελέτη του Ιωάννη Τριανταφυλλίδη (2018), από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με τίτλο *“Χωροθέτηση χειρσαίων αιολικών πάρκων με τη χρήση Πολυκριτηριακής Ανάλυσης και Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών: Η περίπτωση της Τήνου”* στην οποία

αναλύονται τα γεωγραφικά και χωροθετικά δεδομένα της Τήνου και προκύπτει ότι νέες ανεμογεννήτριες μπορούν (σύμφωνα με την άποψη του κ. Τριανταφυλλίδη) να εγκατασταθούν μόλις σε τέσσερα σημεία του νησιού, όπως προκύπτει στον κάτωθι χάρτη από την εργασία αυτή:

Αν ακολουθήσουμε τα συμπεράσματα της διπλωματικής αυτής μελέτης, οι δυνατότητες ανάπτυξης νέων σταθμών ΑΠΕ στην Τήνο είναι εξαιρετικά περιορισμένες χωρικά και είναι κι αυτός ένας λόγος για να μην αυξηθεί η χωρητικότητα των ΑΠΕ στο νησί μας.

Αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν και από την εισήγηση των Μιλτιάδη Τόσκα-Τάσιου και Ελισάβετ Θωίδου με τίτλο ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ: ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΠΕ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, στο 12^ο Εθνικό Συνέδριο για τις ήπιες μορφές ενέργειας • Ι.Η.Τ. • Θεσσαλονίκη, 07-09.04.2021.

Σημειώνουν οι εισηγητές: “Αν και οι απαιτήσεις σε γη για παραγωγή ενέργειας είναι μικρές (περίπου 2% της συνολικής έκτασης της γης παγκοσμίως) η χωρική διάσταση είναι σημαντική τόσο λόγω των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων στο έδαφος,

το τοπίο και το περιβάλλον, όσο και λόγω των πιθανών συγκρούσεων με άλλες χρήσεις. Έτσι, το ζήτημα της χρήσης και της πληρότητας της γης και γενικότερα η σχέση με τη χωρική διάσταση των ΑΠΕ, αποτελούν ουσιώδη κριτήρια για την ορθή εφαρμογή τους. Το θέμα αυτό έχει πρόσφατα αποκτήσει εξέχουσα θέση σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην Ελλάδα, οι κατευθύνσεις για τη χωρική οργάνωση των ΑΠΕ παρέχονται από τον χωροταξικό σχεδιασμό με το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των ΑΠΕ σε εθνικό επίπεδο καθώς και με τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.”

Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε ένα στάδιο όπου τόσο ο Ειδικός Σχεδιασμός (νέο Ειδικό Χωροταξικό ΑΠΕ) όσο και το Τοπικό Σχέδιο της Τήνου είναι υπο διαμόρφωση. Επομένως θεωρούμε απαράδεκτο το να αυξηθεί τόσο δραστικά η χωρητικότητα των ΑΠΕ σύμφωνα με την εισήγηση του ΑΔΜΗΕ, χωρίς να έχει ολοκληρωθεί το Τοπικό Σχέδιο της Τήνου, και το νέο Ειδικό Χωροταξικό των ΑΠΕ χωρίς να υπάρχει μία ειδική μελέτη που να εξασφαλίζει την προστασία και τη διατήρηση της ιδιαιτερότητας του τοπίου, να λαμβάνει υπόψη την πυκνή χωροθέτηση παραδοσιακών οικισμών και μνημείων αλλά και την σχεδόν μονομερή επαγγελματική-οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων (τουρισμός). Και εξ αυτού του λόγου θεωρούμε ότι πρέπει να απορριφθεί η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ ως προς την Τήνο.

Β. Λόγοι προστασίας του Περιβάλλοντος

Από την πλευρά μας θεωρούμε ότι δεν πρέπει να γίνει καμία αύξηση της χωρητικότητας ΑΠΕ για την Τήνο, χωρίς να αξιολογηθούν όλα τα ανωτέρω δεδομένα και χωρίς να ληφθούν υπόψη και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες.

Προς το σκοπό αυτό και για την ανάδειξη του περιβαλλοντικού προβλήματος που θα δημιουργήσει στην Τήνο η εγκατάσταση τόσο μεγάλου αριθμού ανεμογεννητριών θα θέλαμε να σας επισημάνουμε τα κάτωθι:

Η βλάβη του ιδιαίτερου περιβάλλοντος της Τήνου από την αλόγιστη εγκατάσταση ανεμογεννητριών

Η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ για την αύξηση της χωρητικότητας ΑΠΕ στις Κυκλάδες δεν έχει λάβει υπόψη α) την ανάγκη προστασίας του ιδιαίτερου περιβάλλοντος των Κυκλάδων και πιο συγκεκριμένα τα ευπαθή οικοσυστήματα των Κυκλάδων τα οποία έχουν κριθεί άξια προστασίας με αποφάσεις του ΣτΕ (ενδεικτικά Ε τμήμα απόφαση υπ'αριθμ 2805/1997) και β) την ανάγκη λήψης μέριμνας διατήρησης των ιδιαίτερων πολιτιστικών χαρακτηριστικών των νησιών, τα οποία επίσης έχουν

κριθεί άξια προστασίας (ενδεικτικά Ε τμήμα απόφαση υπ'αριθμ 2805/1997). Ειδικότερα στις αποφάσεις αυτές του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της χώρας μας αναφέρεται ότι: “*πέραν των γενικώς ισχυρόντων διά πάσαν μικράν νήσον, η προστασία των μικρών νήσων των Κυκλάδων επιβάλλεται και διότι αύται ανήκουν εις το πολιτιστικόν κεφάλαιον του τόπου. Μικραί νήσοι ως η Ανδρος, Τήνος, Μύκονος και Σύρος, δεν είναι μόνον ευπαθή οικοσυστήματα, αλλά και σεβάσμιαι εστίας εθνικού πολιτισμού χλιετηρίδων με μοναδικάς ιδιαιτερότητας που πρέπει να διαφυλαχθούν. Η βιώσιμος ανάπτυξις των είναι επιτρεπτή μόνον ως λεπτή ισόρροπος και ολοκληρωμένη διαδικασία διατηρήσεως των ιδιαιτέρων αυτών πολιτιστικών χαρακτηριστικών των.*” Δυνάμει αυτών των παραδοχών ακυρώθηκε η εγκατάσταση Πυλώνων της ΔΕΗ στην Τήνο και άλλα νησιά από το ΣτΕ.

Για τα προβλήματα που δημιουργούνται στα νησιά από τις ανεμογεννήτριες, σε τομείς όπως το περιβάλλον, ο τουρισμός, η οικονομία κλπ, έγινε ένα σημαντικό ρεπορτάζ της Γερμανικής Τηλεόρασης (κρατικό κανάλι ARD)¹, το οποίο προβλήθηκε στις 25.10.2020 με τίτλο “Ελλάδα: Με τη δύναμη του ανέμου, μετατρέπεται σε μπαταρία της Ευρώπης”, στο οποίο αναφέρεται ότι “**οι νησιώτες και οι πρόμαχοι του περιβάλλοντος σημαίνουν το συναγερμό: το Αιγαίο αντιμετωπίζει τη μεγαλύτερη αλλαγή στην ιστορία του. Το μοναδικό τοπίο με τα πολλά νησιά του μπορεί να μην υπάρχει πλέον σε δέκα χρόνια.**”!!!!

Σημαντικά στοιχεία μπορούν να προσφέρουν στην κρίση σας και οι ομιλίες των κας Καρανανώφ (Αντιπρόεδρος Συμβουλίου Επικρατείας), κας Παπαδέδε (Μηχανικού της ΔΕΗ), τα βίντεο από τις οποίες προσκομίζονται σε ηλεκτρονική μορφή μαζί με την εκπομπή της γερμανικής τηλεόρασης.

Σημαντικό πρόβλημα είναι επίσης ότι καθυστερεί η ολοκλήρωση του νέου ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ). Ένα ειδικό χωροταξικό, όπως αυτό για τις ΑΠΕ, **καθορίζει που και τί επιτρέπεται για αυτήν την ειδική χρήση σε όλη τη Χώρα, με κατευθυντήριες γραμμές για όλα τα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού, όπως είναι τα περιφερειακά (αν και τυπικά είναι στο ίδιο επίπεδο) και τα τοπικά σχέδια.** Στη σημερινή συγκυρία, όχι μόνο λόγω των επιλογών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της κυβέρνησης για ενίσχυση των ΑΠΕ (μέσω των Εθνικών Σχεδίων για την Ενέργεια και το Κλίμα), αλλά και λόγω των ελληνικών

1 [https://www.daserste.de/information/politik-weltgeschehen/weltspiegel/videos/griechenland-energie-windkraft-video-100.html?](https://www.daserste.de/information/politik-weltgeschehen/weltspiegel/videos/griechenland-energie-windkraft-video-100.html?fbclid=IwAR3Ac34kv5v5BRCTiNf3zA1tB5J1oMJ_CyURKgHABOtaRz7G9ikWrtbW9xY)
[https://vimeo.com/472178412?](https://vimeo.com/472178412?fbclid=IwAR1jr2nysyHwaQ8tR3cSgSpMef26YkMZyrgYU2_Ciy1mqqr2mgTqIqxEJU) και αν
θέλετε ελληνικούς υπότιτλους: [https://vimeo.com/472178412?](https://vimeo.com/472178412?fbclid=IwAR1jr2nysyHwaQ8tR3cSgSpMef26YkMZyrgYU2_Ciy1mqqr2mgTqIqxEJU)

νομοθετικών πρωτοβουλιών, η καθιέρωση νέου χωροταξικού πλαισίου για τις ΑΠΕ αποτελεί όχι μόνο προτεραιότητα αλλά και ανάγκη τόσο για την αποτελεσματική προώθηση επενδύσεων σε ΑΠΕ όσο και κυρίως για την προστασία του περιβάλλοντος. Σε συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων τον Ιανουάριο του 2019, ο Υφυπουργός Περιβάλλοντος, αρμόδιος για την χωροταξία, Δημήτρης Οικονόμου απαντώντας σε ερώτηση του βουλευτή του Συρμαλένιου για τις ανεμογεννήτριες στις Κυκλάδες δήλωσε ότι²: «όντως το τοπίο είναι ιδιόμορφο, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τα ίδια κριτήρια με αυτά άλλων περιοχών» καθώς και ότι: «Το Ειδικό Χωροταξικό των ΑΠΕ του 2009 (το σχετικό [ΦΕΚ](#)) είχε βασιστεί στην τότε τεχνολογία για τα αιολικά. Σύμφωνα με εκείνη την τεχνολογία τα πιο μεγάλα αιολικά, οι τουρμπίνες, έφταναν σε ογδόντα πέντε μέτρα. Με αυτήν την υπόθεση, λοιπόν, έχουν γίνει και οι σχεδιασμοί για το τοπίο και οι αποστάσεις κ.λπ. Σήμερα οι αντίστοιχες ανεμογεννήτριες, δηλαδή το *state of the art*, είναι γύρω στα εκατόν εβδομήντα μέτρα και αυτά αλλάζουν χρόνο με τον χρόνο. Άρα, λοιπόν, αντικειμενικά αυτό το Ειδικό Χωροταξικό του 2009 είναι παρωχημένο. Δεν είχε προβλέψει τέτοιες δυνατότητες. Με βάση αυτό το χωροταξικό μπορεί όντως να πάει κάποιος στη Σέριφο και νομίμως, με όλες τις διαδικασίες, να εγκαταστήσει μία τουρμπίνα ή περισσότερες, των 170 μέτρων. Αυτό προφανώς θα ήταν καταστροφικό, δεν υπάρχει αμφιβολία. Θέλουμε, λοιπόν, να φέρουμε παράλληλα με την προώθηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου μία άμεση νομοθετική παρέμβαση που θα αντιμετωπίσει κάποια τέτοια επείγοντα προβλήματα που τίθενται κυρίως από τις νέες τεχνολογίες, που έχουν τροποποιήσει τελείως τα δεδομένα πάνω στα οποία βασίστηκε το χωροταξικό του 2009».

Εν προκειμένω, οι σχεδιαζόμενες εγκαταστάσεις ανεμογεννητριών απειλούν με αλλοίωση μία από τις χαρακτηριστικότερες ιδιομορφίες του τοπίου του νησιού μας, που είναι οι ξερολιθιές, οι οποίες αποτελούν άυλη πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας. Η Τέχνη της Ξερολιθιάς εγγράφηκε: στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 2015 και στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας (UNESCO,2003) το [2018](#)³. Όπως αναφέρει ο Δρ Θεόδωρος Χίου σε σχετικό άρθρο του: *Η ιδιαιτερότητα της Τέχνης της Ξερολιθιάς, όπως και όλων των άυλων εκφάνσεων της πολιτιστικής κληρονομιάς έγκειται στο γεγονός ότι η βιωσιμότητά της δεν απειλείται από κάποια καταστρεπτική*

2 <https://www.economix.gr/2019/12/21/nees-nomothetikes-paremvasis-ke-idiko-chorotaxiko-gia-tis-ape/>

3 <https://ich.unesco.org/en/RL/art-of-dry-stone-walling-knowledge-and-techniques-01393>

ενέργεια αλλά από την παράλειψη λήψης μέτρων διαφύλαξης. Πράγματι, η εγκατάλειψη και η αδιαφορία για την τέχνη και τις υλικές μαρτυρίες που την ενσωματώνουν οδηγούν αναπόφευκτα στην εξαφάνισή της. Άλλωστε, η Σύμβαση UNESCO 2003 δεν προβλέπει κάποιο μηχανισμό κυρώσεων σε περίπτωση απουσίας μέτρων και ενεργειών διαφύλαξης εκ μέρους των κρατών που υπογράφουν τη Σύμβαση και στα οποία εναπόκειται η λήψη τέτοιων μέτρων. Για τους λόγους αυτούς η εγγραφή της Τέχνης της Ξερολιθιάς στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της UNESCO δεν θα πρέπει να ιδωθεί ως εγγύηση προστασίας αλλά ως μία πρώτης τάξεως ευκαιρία και υπενθύμιση για ευαισθητοποίηση και λήψη μέτρων με σκοπό τη διαφύλαξη της Τέχνης της Ξερολιθιάς, ακόμα και σε τοπικό επίπεδο.”

Απόκειται λοιπόν στους κατοίκους του Δήμου μας και στη Δημοτική Αρχή η προστασία μεταξύ άλλων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς που αποτελεί η τέχνη της Ξερολιθιάς στην Τήνο.

Επίσης σημειώτεον ότι σε διάφορες περιοχές της Τήνου στις οποίες προωθείται η εγκατάσταση νέων αιολικών πάρκων υπάρχουν αρχαία⁴, βυζαντινά, πρωτοβυζαντινά και νεότερα μνημεία (ενδεικτικά ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/5729/320/4-2-1994 ΦΕΚ 151/Β/4-3-1994).

Για λόγους κατανόησης του πολιτιστικού περιβάλλοντος στο νησί της Τήνου, θα θέλαμε να σημειώσουμε και την εγγραφή της Τηνιακής Μαρμαροτεχνίας στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας⁵ (10η Σύσκεψη της Διακυβερνητικής Επιτροπής της Σύμβασης για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, Βίντχουκ, Ναμίμπια) το 2015⁶ (σχετ.19α και 19β).

Μέσα από τη μελέτη ΓΕΩΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΤΗΝΟ ΤΩΝ ΑΙΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ το Επιμελητήριο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας σε συνεργασία με τον καθηγητή κο Στουρνάρα (καθηγητής υδρογεωλογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών) και την επιστημονική του ομάδα⁷ κατέδειξαν τις περιβαλλοντικές συνέπειες της εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο νησί της Τήνου

4 <http://listedmonuments.culture.gr/monument.php?code=11076>

5 http://ayla.culture.gr/tiniaki_marmarotexnia/

6 <https://ich.unesco.org/en/RL/tinian-marble-craftsmanship-01103>

7 Γεράσιμος Γιόζας, Δρ. Υδρογεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αικατερίνη – Σοφία Παρτσινέβελου, MSc Περιβαλλοντικής Γεωλογίας, Τριανταφυλλιά Σαμαρά, MSc Περιβαλλοντικής Γεωλογίας

και οι οποίες σύμφωνα με τη μελέτη αυτή είναι οι εξής (από τα συμπεράσματα της μελέτης):

Ένα ζήτημα που δεν αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα, και συχνά αποσιωπάται, σχετίζεται με την αβεβαιότητα της επενδύσεως, στο πλαίσιο της αξιολογήσεως των ΑΠΕ, σε σχέση με το περιβάλλον. Οι επενδύσεις σε ΑΠΕ απαιτούν σημαντικότερη χρηματοδότηση από όση φαίνεται, αρχικώς, και ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Για δε τα νησιά, τα προβλήματα συνδέσεως με την ηπειρωτική χώρα για τη διάθεση του παραγόμενου ρεύματος παραμένουν σημαντικός παράγοντας αβεβαιότητας τόσο λόγω κόστους κατασκευής όσο και λόγω απωλειών ενέργειας κατά τη μεταφορά και του μεγάλου κόστους των παράπλευρων ή δορυφορικών εργασιών. Επίσης, μετά το χρόνο ζωής των ανεμογεννητριών, εμφανίζεται η απροθυμία χρηματοδότησεως της απομακρύνσεως των εγκαταστάσεων, αφού η τάση προς αντικατάσταση δεν φαίνεται σημαντική λόγω του κόστους, αλλά και λόγω της διαπιστώσεως για το αμφιλεγόμενο κέρδος σε ενέργεια σε συνδυασμό με την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Αλλά και αν, για οποιονδήποτε λόγο, η επένδυση κριθεί μη οικονομικώς αποδοτική και εγκαταλειφθεί (όπως έχει συμβεί και συμβαίνει σε άλλες χώρες), ο εγκατεστημένος εξοπλισμός που θα έχει υποβαθμίσει το περιβάλλον, συνήθως, σε βαθμό μη - αναστρέψιμο παραμένει στη θέση του υποβαθμίζοντας συνεχώς το περιβάλλον και την αισθητική του τοπίου.

Η προσβολή του Κυκλαδικού τοπίου και, για να περιοριστούμε στο συγκεκριμένο έργο, του Τηνιακού τοπίου αποτελεί (πρέπει να αποτελεί) από μόνη της έναν σοβαρό αποτρεπτικό λόγο για την εγκατάσταση και λειτουργία αιολικών πάρκων, καθώς το συγκεκριμένο τοπίο, πέραν της αισθητικής του και του αποτελέσματος της φυσικής εξελίξεώς του, εκφράζει έναν ανθρώπινο πολιτισμό και μια ιστορία αιώνων. Επειδή, όμως, όλα αυτά πολλές φορές δεν επαρκούν, το επόμενο βήμα είναι η επισήμανση συγκεκριμένων επιπτώσεων στο περιβάλλον και στους φυσικούς πόρους.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα της Τήνου σήμερα είναι το νερό, καθώς το νησί έχει περάσει, σε επίπεδο χρήσεων γης, από την ήπια γεωργία, κτηνοτροφία και εξόρυξη πράσινων μαρμάρων και τάλκη, στην πλέον υδροβόρο βιομηχανία, τον τουρισμό. Ειδικώς στην Ελλάδα, με ξηρή περίοδο του έτους, που η μεγάλη ζήτηση νερού εμφανίζεται το καλοκαίρι, όταν έχει περατωθεί η υγρή περίοδος του έτους και πολύ περισσότερο στο Αιγαίο, που λόγω μικρού ύψους βροχοπτώσεων, λόγω μεγάλων θερμοκρασιών και ηλιοφάνειας, που ευνοούν την απώλεια νερού από την εξάτμιση και τη διαπνοή, λόγω μικρής εκτάσεως των νησιών, που μειώνει το νερό που πέφτει και, ενδεχομένως, αποθηκεύεται, λόγω ορεινού χαρακτήρα των νησιών, που ευνοεί την επιφανειακή

απορροή, σε βάρος της κατεισδύσεως, το πρόβλημα οξύνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Η υφιστάμενη ΜΠΕ, ως προς την γεωλογική, γεωπεριβαλλοντική πλευρά και τις υπόλοιπες περιβαλλοντικές πλευρές, στο βαθμό που αυτές συνδέονται με τις πρώτες, κρίνεται ατυχής για τους λόγους που έχουν αναφερθεί και που, περιληπτικώς, αναφέρονται στην έλλειψη Γεωλόγου, στην αδόκιμη βιβλιογραφία, στην τεκμηρίωση με βάση στοιχεία άλλων (μακρινών) νησιών, στην αδόκιμη μεθοδολογία κ.λπ. Το βασικότερο, όμως, είναι ότι δεν αναφέρεται σε επιπτώσεις, απλώς παραθέτει τις υφιστάμενες συνθήκες και, μάλιστα, με λανθασμένο τρόπο. Η εγκατάσταση και λειτουργία των αιολικών πάρκων, γενικώς, αλλά και ειδικώς των δύο θεωρούμενων Α/Π Φωλιάς και Γκάγκαρη, αναμένεται να επιφέρουν, εκτός άλλων, σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στο υδατικό καθεστώς του νησιού. Αναλυτικώς, οι αναμενόμενες δυσμενείς επιπτώσεις αναφέρονται στο μετεωρολογικό, στο υδρολογικό, στο υδρογεωλογικό και στο γεωτεχνικό επίπεδο.

Στο Μετεωρολογικό Επίπεδο. Περιορισμός των τοπικών βροχοπτώσεων και αύξηση της εδαφικής θερμοκρασίας. Σημαντικός περιορισμός των πολύ χρήσιμων φαινομένων δρόσου, πάχνης και ομίχλης, που υποκαθιστούν τις βροχοπτώσεις στη διατήρηση της εδαφικής υγρασίας και στον περιορισμό της τριχοειδούς ανυψώσεως και εξατμίσεως.

Στο Υδρολογικό Επίπεδο. Η, ισχυρώς, δενδριτική μορφή του υδρογραφικού δικτύου σηματοδοτεί μια ενισχυμένη απορροή. Η διακοπή ή διαταραχή της λειτουργίας του θα έχει επιπτώσεις στη διαδρομή του, στην εκβολή του και στην υπόγεια υδροφορία (δευτερογενής κατείσδυση)

Στο Υδρογεωλογικό Επίπεδο. Εκσκαφές για οδοποιία και θεμελίωση ανεμογεννητριών και λοιπών εγκαταστάσεων, καταστροφή αναβαθμίδων, καθώς και αποψιλώσεις / στεγανοποιήσεις της εδαφικής επιφάνειας, θα έχουν επιπτώσεις στην κατείσδυση του νερού από την μεταβολή του αποσαθρωμένου μανδύα και την εμφραξη των ασυνεχειών των πετρωμάτων.

Στο Γεωτεχνικό Επίπεδο. Αναμένεται αστάθεια πρανών και ενεργοποίηση διαβρωτικών διαδικασιών από εκσκαφές και καταστροφή αναβαθμίδων. Μεγάλος όγκος εκσκαφών και προβληματισμός για το χώρο αποθέσεως.

Σε γενικότερο επίπεδο, οι επιπτώσεις στο γεωλογικό και γεωπεριβαλλοντικό επίπεδο, πέραν των προαναφερθεισών για τα Α/Π Φωλιάς και Γκάγκαρη, οι αναμενόμενες δυσμενείς επιπτώσεις αναφέρονται:

Στο Γεωτοπικό Επίπεδο. Παραμόρφωση των ειδικών γεωτόπων του νησιού, για τους οποίους γεώτοπους ετοιμάζονται ειδικά γεωπάρκα.

Στο **Υγροτοπικό Πεδίο**, με μειωμένη παροχή τροφοδοσίας για τους παραθαλάσσιους υγρότοπους, τελικούς αποδέκτες, πριν από τη θάλασσα.

Σε γενικότερες επιπτώσεις στην **χλωρίδα** (π.χ. αποψιλώσεις που θα συντείνουν στην επιδείνωση της διαβρωτικής διαδικασίας και στον περιορισμό της αποθηκείσεως CO₂), στην **πανίδα**, στους **οικότοπους** και, γενικώς, σε **κάθε πλευρά του φυσικού περιβάλλοντος** που λειτουργεί με την παρουσία νερού ή όχι.

Προσκομίζουμε επίσης και τη μελέτη στην οποία αναλύονται όλες οι επιπτώσεις της εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο περιβάλλον της Τήνου, με πλούσιες παραπομπές, η οποία έχει συνταχθεί από την αρχιτέκτονα Ιωάννα Παπασταθοπούλου. Προσκομίζεται επίσης και έγγραφο της ίδιας της κας Ιωάννας Παπασταθοπούλου προς το Υπουργείο Πολιτισμού, όπου επίσης αναλύονται οι επιπτώσεις της εγκατάστασης ανεμογεννητριών στο πολιτιστικό περιβάλλον του νησιού.

Η γνωμοδότηση του Επιμελητηρίου Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας

Το Επιμελητήριο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας, που ιδρύθηκε από τον κ.ο Δεκλερή (επίτιμο Πρόεδρο του ΣτΕ), συνεχίστηκε από την κα Καραμανώφ (Αντιπρόεδρο του ΣτΕ) και άλλους επιφανείς νομικούς και μη συμπολίτες μας, μας απέστειλε εν είδει γνωμοδότησης ένα έγγραφο, στο οποίο συνοψίζονται αποσπάσματα από μελέτες του Επιμελητηρίου στο θέμα των Ανεμογεννητριών στις Κυκλάδες.

Το συμπέρασμα της γνωμοδότησης αυτής είναι: *“Η απάντηση στο αρχικό ερώτημα, αν είναι ή όχι βιώσιμη η εγκατάσταση α/π στα Κυκλαδίτικα νησιά, δεν είναι δύσκολη. Και ο πιο ένθερμος θιασώτης της αιολικής ενέργειας δεν μπορεί παρά να παραδεχθεί τουλάχιστον τις ορατές σε όλους επιπτώσεις, δηλ. τη ριζική μεταβολή του τοπίου και της φυσιογνωμίας του κάθε νησιού, καθώς και τους σοβαρούς κινδύνους για την ενδημική ορνιθοπανίδα. Οι λοιπές επιπτώσεις, στην υδρογεωλογία, τον τουρισμό, την υγεία, την ποιότητα ζωής κ.λπ., θα διαπιστωθούν αργότερα, όταν θα είναι πλέον πολύ αργά για να ανατραπούν. Όσα για τα οφέλη, περιβαλλοντικά και οικονομικά, το μόνο που μπορεί άμεσα και με βεβαιότητα να διαπιστωθεί είναι η κατακόρυφη αύξηση των λογαριασμών του ηλεκτρικού ρεύματος. Για την πραγματική μείωση των ρύπων δεν γνωρίζουμε τίποτα, για τον απλούστατο λόγο ότι, όσο και αν προσπαθήσαμε, δεν βρήκαμε στοιχεία. Προφανώς στοιχεία δεν υπάρχουν γιατί, αν υπήρχαν, θα έπρεπε, σύμφωνα με τη σύμβαση του Aarhus, να έχουν δημοσιοποιηθεί.”*

Γ. Νομικά ζητήματα

Αντισυνταγματικότητα διάταξης άρθρου 100 ν. 4821/2021

Η εξεταζόμενη εισήγηση του ΑΔΜΗΕ βασίζεται στο άρθρο 100 του ν. 4821/2021.

Κατά την άποψη του Δήμου Τήνου η διάταξη του άρθρου 100 του ν. 4821/2021 είναι ανίσχυρη ως αντίθετη στην συνταγματικώς αναγνωρισμένη αρχή του κράτους δικαίου, έκφανση της οποίας αποτελεί η αρχή της ασφάλειας δικαίου, καθώς και στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Ως γνωστόν, η εγκατάσταση μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και η εξ αυτών αλλαγή του ενεργειακού μείγματος της χώρας, έχει αναγορευθεί από τον νομοθέτη ως σκοπός δημοσίου συμφέροντος (βλ. ενδεικτικά την 2759/2018 του ΣτΕ κ.α.), εξ ου και έχουν χορηγηθεί σε αυτές σειρά εξαιρετικών προνομίων, όπως (εντελώς ενδεικτικά)⁸:

(α) η αναγκαστική και κατά προτεραιότητα εισδοχή και κατανομή της παραγόμενης εξ αυτών ενέργειας στο Σύστημα και το Δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας μέσω κυρίως των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος

(β) η υποχρεωτική αγορά της παραχθείσόμενης ενέργειάς τους από την «Δ.Α.Π.Ε.Ε.Π. Α.Ε.» δια μέσου των πόρων που συγκεντρώνονται στον σχηματισθέντα αποκλειστικά για το σκοπό αυτό Ειδικό Λογαριασμό για τις ΑΠΕ (με τον ν. 2773/1999).

(γ) η δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής απαλλοτριώσης σε ιδιωτικές εκτάσεις για την εγκατάστασή τους.

(δ) η εγκατάστασή τους σε δάση και δασικές εκτάσεις, καθώς ακόμα και σε αναδασωτές εκτάσεις, στις οποίες δεν έχουν εκτελεστεί τα δέοντα έργα αναδάσωσης.

(ε) η θέσπιση σειράς ατελειών και προνομίων για την εγκατάσταση των συνοδών τους έργων (οδοποιίας και διασύνδεσης) εξομοιούμενων με τις ατέλειες που απολάμβανε η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού από την δεκαετία του 1950.

Ωστόσο, ο εν λόγω σκοπός δημοσίου συμφέροντος προσβάλλεται δια της επίμαχης διάταξης του άρθρου 100 του ν. 4821/2021, δεδομένου ότι ανατρέπονται και μάλιστα αναδρομικά ύστερα από πολλά χρόνια, οι όροι χορήγησης της πρώτης αναγκαίας κατά σειρά άδειας (ήτοι της Άδειας Παραγωγής) που απαιτείται για την δέσμευση του χώρου στον οποίο θα εγκατασταθεί ένα Α/Π κατά παράβαση της συνταγματικής αρχής του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου ως ειδικότερης έκφανσής της.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 της υπ' αριθ. 49828 από 12.11.2008 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ τ. Β' αρ. φ. 2464/3.12.2008) «Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού 8 Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Γ. Σιούτη, Β' Έκδοση 2011, σελ. 102-103

σχεδιασμού και αιεφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού» (Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε.), προβλέπεται ότι:

«Ειδικά στα μη διασυνδεδεμένα με το σύστημα και το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής χώρας νησιά και μέχρι τη διασύνδεση τους, **η συνολική ισχύς των αιολικών σταθμών ανά νησί δεν πρέπει να ξεπερνά το διπλάσιο του επιπέδου αιχμής της ζήτησης που αυτό εμφανίζει σε μεσο- μακροπρόθεσμο ορίζοντα (δεκαετία)**. Εξαιρέση από το όριο αυτό, δηλαδή από το διπλάσιο του επιπέδου αιχμής της ζήτησης κάθε νησιού, αποτελούν οι προτάσεις εγκατάστασης αιολικών πάρκων που περιλαμβάνουν την κατασκευή επαρκούς διασύνδεσης με το σύστημα και το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής χώρας καθώς και τα αιολικά πάρκα που αποτελούν μέρος πρότασης υβριδικών σταθμών.»

Η ρύθμιση του άρθρου 100 του ν. 4821/2021 δεν αιτιολογείται ούτε από λόγους δημοσίου συμφέροντος, στο πλαίσιο που χαράσσει η συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας, όπως αποδεικνύεται από την αιτιολογική της έκθεση και από τα οικεία Πρακτικά της Βουλής, στα οποία, δεν υπάρχει η παραμικρή σύνδεση της σκοπιμότητάς της με ορισμένο δημόσιο συμφέρον που θα μπορούσε να την αιτιολογήσει. Εξ ου και απουσιάζει η οποιαδήποτε παράθεση του σκεπτικού βάσει του οποίου ο νομοθέτης κατέληξε ότι η επιλογή αυτή είναι η πλέον πρόσφορη, αναγκαία και ικανή (κατά την έννοια του άρθρου 25 του Συντάγματος) ως προς την ικανοποίηση του (μη προσδιορισθέντος ούτως ή άλλως) δημόσιου συμφέροντος.

Κατά συνέπεια συνάγεται ότι η διάταξη του άρθρου 100 του ν. 4821/2021 αντιτίθεται στην αρχή του Κράτους Δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, ως ειδικότερης έκφρασής της, δεδομένου ότι οδηγεί στην αναδρομική απαλλαγή των φορέων των έργων ΑΠΕ από την υποχρέωση να εφαρμόσουν τον ειδικό όρο περί κατασκευής ιδίους πόροις της διασύνδεσης.

Ως προς τον παρεμπόμποντα έλεγχο της συνταγματικότητας του άρθρου 8 του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. ορίστηκε ότι:

2.1. Η παράβαση της αρχής του ήπιου ενεργειακού συστήματος των νησιών.

Όπως προαναφέρθηκε με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε. ορίστηκε ότι:

«1. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών σε επίπεδο πρωτοβάθμιου Ο.Τ.Α. δεν μπορεί να υπερβαίνει το 4% ανά ΟΤΑ δηλαδή 0,53 τυπικές ανεμογεννήτριες / 1000 στρέμματα. Ειδικά στα μη διασυνδεδεμένα με το σύστημα και το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής χώρας νησιά και μέχρι τη διασύνδεση τους, η συνολική ισχύς των αιολικών σταθμών ανά νησί δεν πρέπει να ξεπερνά το διπλάσιο του επιπέδου αιχμής της ζήτησης που αυτό εμφανίζει σε μέσο- μακροπρόθεσμο ορίζοντα (δεκαετία). Εξαιρέση από το όριο αυτό, δηλαδή από το διπλάσιο του επιπέδου αιχμής της ζήτησης κάθε νησιού, αποτελούν οι προτάσεις εγκατάστασης αιολικών πάρκων που περιλαμβάνουν την κατασκευή επαρκούς

διασύνδεσης με το σύστημα και το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής χώρας καθώς και τα αιολικά πάρκα που αποτελούν μέρος πρότασης υβριδικών σταθμών.».

Το ως άνω όριο, τέθηκε σε συμμόρφωση και υπό το πρίσμα των άρθρων 24 και 106 του Συντάγματος και 2 και 130P της Συνθήκης του Maasticht, ερμηνευομένων υπό το φως των διατάξεων της Agenda '21, αλλά και της πάγιας νομολογίας των Διοικητικών Δικαστηρίων και του ΣτΕ, που προκρίνουν τον θεμελιώδη κανόνα της ήπιας ενεργειακής μεταχείρισης των νησιών, και ιδίως των μικρών νήσων, ενόψει της ευπάθειας τους, της εύθραυστης ισορροπίας τους και της εύκολης αποσταθεροποίησής τους από εξωγενείς παράγοντες. Το όριο αυτό του διπλάσιου του επιπέδου αιχμής σε βάθος δεκαετίας, δεν εισήχθη το πρώτον με το ως άνω άρθρο του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., αλλά αντιθέτως αποτελούσε την πάγια, μέχρι σήμερα, θέση της Ρ.Α.Ε., σύμφωνα με την οποία, το όριο αυτό (δίχως μάλιστα την προϋπόθεση - εξαίρεση της διασύνδεσης) εξασφαλίζει την ήπια ανάπτυξη των αιολικών σταθμών στα νησιά «χωρίς να προκαλούνται προβλήματα ανεξέλεγκτης ανάπτυξης αιολικών σταθμών και συνεπώς διαφυλάσσεται το ευαίσθητο περιβάλλον των νησιών και ο χαρακτήρας τους, ενώ παράλληλα τα νησιά συμβάλλουν, κατά το μέρος που τους αναλογεί, στην επίτευξη των στόχων της χώρας για μείωση των εκπεμπόμενων ρύπων και την αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ στο ενεργειακό της ισοζύγιο⁹».

Σε κανένα σημείο της εισήγησης του ΑΔΜΗΕ δεν γίνεται αναφορά στο επίπεδο αιχμής της ζήτησης που εμφανίζει το νησί της Τήνου σε μέσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα (δεκαετία), ούτως ώστε να υπολογιστεί το διπλάσιο αυτού ως άκρο όριο της αύξησης της χωρητικότητας των ΑΠΕ στο νησί της Τήνου.

Επισημαίνεται ότι, η έννοια της ήπιας ενεργειακής μεταχείρισης των νησιών, έχει ήδη ερμηνευτεί και προσδιορίζεται από το ΣτΕ, το οποίο όρισε με την υπ' αριθ. 2805/1997 απόφασή του ότι: «Το ήπιον και βιώσιμον ενεργειακόν σύστημα μικρός νήσου, δεν προσδιορίζεται απλώς και μόνο επί τη βάση της προβλεπόμενης ζήτησεως ενέργειας και των τεχνικών δυνατοτήτων, αλλά αντιστρόφως, πρέπει να συνιστά το απαραίτητο όριον της ζήτησεως, η οποία δέον να προσαρμόζεται προς τας δυνατότητας του τοπικού δικτύου με συμπληρωματικές μεθόδους και πρακτικός διατηρήσεως και εξοικονομήσεως ενέργειας». Το ήπιο συνεπώς ενεργειακό σύστημα των νησιών, προσδιορίζεται μεν από την ενεργειακή ζήτηση, η οποία όμως οφείλει να προσαρμόζεται προς τις δυνατότητες του τοπικού δικτύου, είτε όπως αυτό έχει διαμορφωθεί είτε όπως αυτό ενισχύεται με συμπληρωματικές μεθόδους, αλλά σε κάθε περίπτωση όχι στη βάση της διαρκούς επέκτασης αλλά της διατήρησης και

⁹ βλ. Ανακοίνωση της ΡΑΕ της 7ης Ιουνίου 2007 αναφορικά με τις «Ηλεκτρικές Διασυνδέσεις νησιών με το δυσυνδεδεμένο σύστημα της ηπειρωτικής χώρας

εξοικονόμησης ενέργειας. Με άλλα λόγια, η ενεργειακή ζήτηση στα νησιά, λόγω ακριβώς του ευπαθούς τους χαρακτήρα, δεν μπορεί να είναι ανεξέλεγκτη, αλλά πρέπει να διαμορφώνεται έτσι, ώστε να είναι συμβατή προς τις δυνατότητες του τοπικού δικτύου και την επιτακτική οικολογική ανάγκη της λήψης μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας.

Από την παραπάνω αρχή που έθεσε το ΣτΕ, εκπορεύεται αναπόφευκτα και μία δεύτερη, που συνίσταται στο ότι το ήπιο ενεργειακό σύστημα των νησιών επιτάσσει την ικανοποίηση των αυστηρώς τοπικών αναγκών, (αφού η βάση αναφοράς είναι το τοπικό δίκτυο) και μάλιστα αδιαφόρως των τεχνικών δυνατοτήτων, οι οποίες σε κάθε περίπτωση πρέπει να κατατείνουν στην διατήρηση και εξοικονόμηση ενέργειας. Τα τρία αυτά στοιχεία (ελεγχόμενη ζήτηση - ικανοποίηση τοπικών αναγκών - ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη τεχνολογικών δυνατοτήτων του τοπικού δικτύου) συνιστούν τα προσδιοριστικά χαρακτηριστικά ενός ήπιου ενεργειακού συστήματος και αποτελούν τα άκρα όρια της «φέρουσας ικανότητας» των μικρών νήσων, τα οποία «είναι τα τοπικά και αντικειμενικά, υπό την έννοιαν ότι δεν εκτείνονται ούτε εξαρτώνται από υποκειμενικές εκτιμήσεις και ούτε εξουδετερώνονται με τεχνικά έργα, αλλά “η αγνόησις ή υπέρβασις αυτών, συνεπάγεται βραχυπροθέσμους ή μακροπροθέσμους, την αποσταθεροποίησή και αποδιοργάνωση του οικοσυστήματος” (ΣτΕ 2805/1997).

Η εξομοίωση των αιγαιοπελαγίτικων νησιών με την ηπειρωτική χώρα για την εξαγωγή και κάλυψη των ενεργειακών αναγκών αυτής.

Το ως άνω όριο (το διπλάσιο του επιπέδου αιχμής της ζήτησης), εξατομικευμένο στην ενεργειακή ανάγκη του κάθε νησιού (που αυτό εμφανίζει), καταλύεται από την ίδια την κανονιστική διάταξη που το θεσπίζει, καθότι υιοθετεί τη δυνατότητα, εφόσον πληρωθεί η προϋπόθεση της διασύνδεσής του με το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής χώρας, να παράγει ηλεκτρική ενέργεια με κριτήρια ηπειρωτικής χώρας. Μάλιστα το εδάφιο γ' της παρ. 1 του άρθρου 8, αναιρώντας ουσιαστικά την προβλεπόμενη - στο αμέσως προηγούμενο εδάφιο - προϋπόθεση της προηγούμενης διασύνδεσης, ορίζει περαιτέρω ότι το όριο αυτό παύει να ισχύει ακόμη και στις περιπτώσεις που το νησί δεν έχει ακόμη διασυνδεθεί.

Η προβλεπόμενη αυτή δυνατότητα της νησιωτικής διασύνδεσης τού άρθρου 8 του Ε.Π.Χ.Σ. & Α.Α. για τις Α.Π.Ε., σκοπεί στην μεταφορά της παραγόμενης νησιωτικής αιολικής ενέργειας προς την ηπειρωτική χώρα, για τις ανάγκες κάλυψης της εκεί ενεργειακής ζήτησης και αποτελεί τη νομιμοποιητική βάση για την απεριόριστη πλέον παραγωγή ενέργειας από τα νησιά.

Η απεριόριστη όμως αυτή παραγωγή δεν συμβαδίζει με την ήπια ενεργειακή μεταχείριση των νησιών που επιτάσσει την ελεγχόμενη ζήτηση για την ικανοποίηση των τοπικών αναγκών βάσει και των δυνατοτήτων του τοπικού δικτύου. Αντιθέτως :

(α) Μετατρέπει τα νησιά σε απλή προέκταση της ηπειρωτικής ξηράς, αφού χρησιμοποιούνται πλέον ως τροφοδότες ενέργειας για τις εκεί εντοπιζόμενες ανάγκες.

(β) Ευνοεί τη δημιουργία συνθηκών ανεξέλεγκτης ζήτησης και εντός της νησιωτικής μονάδας, ενθαρρύνοντας την υπέρμετρη τουριστική και οικιστική τους ανάπτυξη.

(γ) Ενθαρρύνει την υπερσυγκέντρωση και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη αιολικών εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας, στηριζόμενη αποκλειστικά και μόνο σε στενά τεχνικά και οικονομικά κριτήρια.

(δ) Καθιστά αναπόφευκτη την ένταξη των νησιών σε μείζονα δίκτυα υψηλής τάσης, προκειμένου να απορροφηθεί η παραγόμενη ισχύς. Σημειωτέον ότι όπως προαναφέρθηκε η νέα γραμμή μεταφοράς που προαπαιτείται για την αύξηση της χωρητικότητας δεν έχει περιληφθεί στο δεκαετές πρόγραμμα του ΑΣΜΗΕ.

Όλα τα παραπάνω συνεπάγονται μία συνεχώς αυξανόμενη ένταση στην παραγωγική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των νησιών, η οποία όμως, δεν συνάδει με την ήπια μεταχείρισή τους, ως μικρά και ευπαθή οικοσυστήματα¹⁰, μακροπρόθεσμα δε, τούτο θα οδηγήσει στην αλλοίωση της συμμετρίας και φυσιολογίας τους και στην ανατροπή της ήδη εύθραυστης ισορροπίας τους. Για τους ίδιους εξάλλου λόγους, το ΣτΕ, έχει ακριβώς κρίνει, ότι τα παραπάνω αντιστρατεύονται και βλάπτουν την βιωσιμότητα των μικρών νήσων ως ιδιαίτερων και αυτοτελών οικοσυστημάτων, αποτελούν απειλή για τα ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά τους και προσβάλλουν το υψηλής αισθητικής αξίας νησιωτικό τοπίο .

Με άλλα λόγια, η κατάλυση του ορίου του άρθρου 8, από την ίδια την διάταξη, προεξοφλεί και προωθεί την ανεξέλεγκτη ανθρωπογενή δραστηριότητα, σε βάρος της ισορροπίας των νησιωτικών οικοσυστημάτων, αδιαφόρως προς την «φέρουσα ικανότητα» αυτών, σε ευθεία παραβίαση του άρθρου 24 του Συντάγματος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

¹⁰ Μιχαήλ Ηλ. Δεκλερής «Το δίκαιο της βιώσιμης ανάπτυξης», εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, κεφ. Έβδομο «Αρχή της ήπιας αναπτυξέως των ευπαθών οικοσυστημάτων», σελ. 192 επ.

(και με ρητή επιφύλαξη παντός νομίμου δικαιώματός μας)

ΖΗΤΟΥΜΕ

Να μην γίνει δεκτή η εισήγηση του ΑΔΜΗΕ, τουλάχιστον ως προς το νησί της Τήνου.

Τήνος, 17.10.2022

Ο Νομικός Σύμβουλος του Δήμου Τήνου

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ
ΑΜ ΔΣΣ 128-ΑΦΜ 050886066 ΔΟΥ ΣΥΡΟΥ
ΠΑΝ. ΝΑΥΑΡΧΟΥ 10 - ΤΗΝΟΣ
ΤΗΛ 228301188-Κιν.6944144968
email: nikosspi@hotmail.com

